Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) GARBARSKA 7—2.

Nr. Wilno, dnia 17 lutego 1936 r. 1418.

Treść numeru:

x

x x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

1/. LITEWSKA POLITYKA ZAGRANICZNA W 1935 ROKU W UJĘCIU "LIETUVOS AIDAS". "L.Aidas" Nr. 75 z 15.II.1936 r. Art.p.t. "Na drodze konsolidacji".Streszczenie:

Wobec otwartych pogróżek, jakie w 1935 r. wypadło Litwie usłyszeć z tamtej stronygranic, litewska polityka zagraniczna miała w roku ubiegłym niełatwe zadanie do spełnienia. Kto śledzi za wypadkami światowemi, ten wie, że w dzisiejszych czasach dla bezpieczeństwa kraju potrzebna jest czujna polityka zagraniczna. Litwini mogą z zadowoleniem stwierdzić, że litewska polityka zagraniczna w 1935 roku zaszczytnie pokonała trudności, jakie wynikły dla niej w roku ubiegłym. Wobec zaciekłej propagandy zachodniego sąsiada Litwy, wobec gospodarczej i politycznej presji, okazała Litwa zimną krew i wielką odporność moralną, która wywołała nawet podziw innych.

Do największego naprężenia w stosunkach litewsko-niemieckich doszło we wrześniu, kiedy Trzecia Rzesza swemi napaściami dążyła do oddziałania na wyniki zbliżających się wyborów kłajpedzkich. 16 września litewski minister Spr.Zagran. Lozorajtis wygłosił z Trybuny Ligi Narodów oświadczenie podyktowane przez honor narodu i państwa. W oświadczeniu tem odrzucił Lozorajtis całokształt czynionych ze strony Trzeciej Rzeszy aluzyj i odparł zarzuty, podkreślając, że rząd litewski gotów jest zawsze do udzielenia kompetentnym instytucjom na każde żądanie wyjaśnień.

Jednak ani państwa, które podpisały konwencję kłajpedzką, ani też którykolwiek z członków Rady L.N. nie znalazł podstawy do takiego żądania. Tem samem moralnie odparto kampanję, prowadzoną przez Trzecią Rzeszę przeciwko Litwie.

Lojalne stanowisko Litwy miało też inne doniosłe konsekwencje. 27 września Francja, Anglja i Włochy uczyniły w Berlinie demarché, który niemało się przyczynił do złagodzenia polityki Trzeciej Rzeszy w stosunku do Litwy.

Po wyborach na obszarze Kłajpedy nastąpiło w stosunkach litewsko-niemieckich odprężenie, które w końcu roku zaczęło się skłaniać ku całkowitemu wyrównaniu stosunków między obu krajami. W ten sposób Litwa wykazując wielką pokojowość, opartą na trosce o utrzymanie pokoju w Europie Wschodniej znalazła poparcie polityczne w krajach, które podobnie jak Litwa są szczerze zainteresowane pokojem. Dzięki temu poparciu Litwie udało się nietylko pokonać trudności wynikłe w stosunkach z jej zachodnim sąsiadem, lecz również znacznie wzmocnić swą sytuację międzynarodową.

Nie trzeba dodawać, że wobec takich okoliczności, Litwa zbliżyła się jeszcze bardziej z krajami, które za podstawę swej polityki zagranicznej uważają interesy pokojowe i ścisłą współpracę w imieniu tych interesów w Lidze Narodów. Dobre stosunki z Francją, Anglją i Włochami przybrały w 1935 roku charakter jeszczę ściślejszy. Przejawiło się to w dziedzinie tylko politycznej,lecz również gospodarczej. 15 lipca w Kownie podpisano umowę w sprawie wymiany towarowej między Litwą a Włochami, zaś 21 września w Paryżu podpisano zmienioną umowę w sprawie handlowego modus vivendi w stosunkach litewsko-francuskich, która to umowa daje szersze możliwości w wymianie towarowej między obu krajami. Jednocześnie rozwijano stosunki handlowe z Anglją, odpowiednio do dawniej podpisanego traktatu handlowego. Co się tyczy Włoch, to poza wspomnianą już umową handlową podpisała jeszcze Litwa z Włochami dwie doniosłe umowy, a mianowicie układ w sprawie wydawania przestępców i pomocy sądowej oraz konwencję konsularną.

W ubiegłym roku rozwijała Litwa współpracę gospodarczą i polityczną również z Sowietami, z któremi łączą Litwę więzy tradycyjnej przyjaźni od chwili przywrócenia litewskiej niepodległości. 12 lipca 1935 r. obchodzono uroczyście 15-tą rocznicę podpisania litewsko-sowieckiego traktatu pokojowego. Przy tej okazji skonstatowano z obu stron trwałość przyjaznych stosunków litewsko-sowieckich.

Doniosłe miejsce w lit. polityce zagranicznej zajęła w r.ub. współpraca z Łotwą i Estonją według traktatu o ententcie z 12 września 1934 r. Wystarczy przypomnieć, że w r.ub. odbyła się druga i trzecia konferencja ententy bałtyckiej, które uzgodniły

stanowsiko Litwy, Łotwy i Estonji w najważniejszych ogólnych kwestjach polityki zagranicznej. W roku ub. państwa bałtyckie złożyły za pośrednictwem swych przedstawicieli w Paryżu i Londynie uzgodnione oświadczenia w sprawie paktu wschodniego oraz dążyły wszystkiemi siłami do zwiększenia swych wpływów w Lidze Narodów. Rozszerza się również gospodarcza współpraca trzech państw drogą pokonywania trudności, spowodowanych kryzysem gospodarczym i ograniczeniami w wymianie towarowej. 10 kwietnia r.ub. podpisano w Kownie nowy litewsko-łotewski układ handlowy wraz z paktem o wzajemnych rozrachunkach. Obie te umowy stworzyły w stosunkach handlowych obu krajów nowe, o wiele szersze perspektywy.

Zbliżenie trzech państw bałtyckich przejawiało się również w dziedzinie współpracy sądowej. 14 listopada podpisano umowy w sprawie uznawania wyroków sądowych w kwestjach cywilnych. Umowy te zapewniając lepsze warunki realizacji sprawiedliwości w państwach bałtyckich ważne są również dla rozwoju cywilnych stosunków ludności tych krajów.

W roku ubiegłym w stosunkach między państwami bałtyckiemi dokonany został jeszcze jeden doniosły krok, który dodatnio charakteryzuje drogę współpracy ententy bałtyckiej. Mianowicie skasowano opłaty za karty pobytu z tytułu zamieszkiwania obywatela jednego kraju bałtyckiego na terytorjum drugiego. W ten sposób wyniki ententy bałtyckiej stały się odczuwalne również dla ludności państw bałtyckich.

Litwa współpracując ściśle z państwami bałtyckiemi, opierając całą swą politykę zagraniczną na dążeniach do pokoju i wierności względem wysokich ideałów Ligi Narodów, nietylko utrzymała w roku ubiegłym pozycje zajmowane na terenie współpracy międzynarodowej, lecz je ponadto znacznie wzmocniła. Z tego względu rzec można, iż Litwa w polityce zagranicznej szła po słusznej drodze. Była to droga konsolidacji międzynarodowej sytuacji Litwy. /A-11/.

2/. POLITYKA I SYTUACJA LITWY W UJĘCIU "SIEGODNIA".

"Siegodnia" Nr. 47 z 17.II.1936 r. :

Ubiegły rok był dla Litwy pod wielu względami szczególnie znamienny. W pewnym stopniu rok ten był rokiem zwrotu w dziedzinie polityki wewnętrznej i zagranicznej oraz w zakresie wzmocnienia stanowiska gospodarczego i rozwoju litewskiej kultury narodowe

W r.ub. rząd litewski wydał cały szereg ustaw i uchwalił cały szereg środków, skierowanych ku wewnętrznej konsolidacji narodowej i przebudowie życia wewnętrzno-państwowego na zasadach, któreby przejawiły wewnętrzną jedność narodu litewskiego. W tej dziedzinie osiągnięto już znaczne rezultaty. Pomimo tego więc, że roboty jest jeszcze bardzo wiele i że w kraju istnieją różne nastroje polityczne, zrobiono już w zakresie konsolidacji dużo. Obecnie Litwa wchodzi na drogę dalszych przekształceń wewnętrznych które winne doprowadzić do wzniesienia nowego gmachu państwowości litewskiej opartego na nowych zasadach syntezy idei wodza z organizacją przedstawicielstwa narodowego, o czem niedawno mówił prezydent Smetona i o czem się obecnie mówi w kierowniczych sferach litewskich.

Jeżeli wewnętrzne życie polityczne Litwy w 18 lat od chwili jej powstania znacznie się wzmocniło, mimo niedawnych niepokojów, które nie znalazły echa w szerokich masach ludności to w dziedzinie polityki zagranicznej ubiegły rok również okazał się dla Litwy w pewnej mierze krokiem zwrotu. Litwa jest państwem ententy bałtyckiej. Wpływa na to w znacznej mierze położenie litewskiego państwa w rodzinie narodów bałtyckich oraz wśród innych państw europejskich. Położenie członka ententy bałtyckiej określa stanowisko Litwy w sprawach międzynarodowych interesujące wszystkie trzy państwa ententy bałtyckiej. Każde z tych państw ma jednak swe specyficzne problemy, które nie układają się w ramki ententy bałtyckiej. W tym względzie Litwa, jak wiadomo, znajduje się w bardziej skomplikowanych warunkach międzynarodowych, aniżeli jej dwie bałtyckie sąsiadki. Kwestje polityki zagranicznej, które absorbowały uwagę kierujących działaczy litewskich w ciągu lat ostatnich, zostały nierozstrzygnięte również na progu wstąpienia Litwy w okres 19 roku od chwili stworzenia niepodległości.

Do kwestyj tych należą przedewszystkiem: sprawa stosunków z Polską i problem stosunków z Niemcami. W pierwszej kwestji nie zaszło zasadniczo nic nowego. Co się tyczy kwestji drugiej, dają się zauważyć tendencje, które pozwalają przypuszczać, że stosunki z Niemcami ulegną znacznej poprawie zarówno w sensie politycznym jak gospodarczym. Zagraniczną politykę Litwy charakteryzuje dążenie do zachowania pokoju w zakątku Europy północno-wschodniej i wiara w zasady Ligi Narodów, w chęć zrealizowania zbiorowego bezpieczeństwa, w tem przekonaniu, że wspólna praca Litwy, Łotwy i Estonji w ramkach ententy bałtyckiej stanowi najpoważniejszy czynnik w utrzymaniu pokoju i najlepszą drogą do wyrównania różnic prawnych i gospodarczych , które dotychczas hamowały sprawę współpracy państw bałtyckich.

Postronny obserwator gospodarczego życia Litwy winien stwierdzić znaczne sukcesy w tej dziedzinie. Oficjalne dane statystyczne świadczą o tendencji do pewnej poprawy na rynku wiejskich produktów rolnych, o znacznym wzroście eksportu zboża i masła o wydatnych sukcesach w dziedzinie handlu i przemysłu, poczęści pod wpływem interwencji władz państwowych, zarówno w zakresie handl jak w zakresie stosunków między pracą a kapitałem, zarówno w życiu wolnych zawodów, jak też w dziedzinie kredytu, który ułatwia sytuc dłużników: włościan i mieszkańców miast.

Eksport litewski wzrósł znacznie, chociaż litewski handel zagraniczny spowodu naprężonych stosunków z Niemcami musiał się prz budować, a wprowadzenie ograniczeń walutowych, które nastąpiło na Litwie później, niż w innych państwach bałtyckich, przyjało jak to wykazała praktyka, koncentracji walut zagranicznych w Banku Litewskim. Jeżeli się doda jeszcze, że bezrobocie na Litwie odczuwa się w stopniu minimalnym i że sytuacja waluty litewskiej jest zupełnie trwała z dostrzeżoną wyraźnie w ostatnich miesiącach tendencj wzrostu funduszu walut zagranicznych i zapasu złota, to wypadnie przyznać, że z okresu ogólnego kryzysu gospodarczego Litwa wychodzi z zachowaniem swych zdrowych narodowych sił gospodarczych.

Należy jeszcze zaznaczyć, że znacznie wzrosły zasoby kultury narodowej, a przedewszystkiem sukcesy narodowej twórczości literackiej. /A-11/.

3/. "LIETUVOS AIDAS" O STOSUNKACH LITEWSKO-NIEMIECKICH.
"Siegodnia" z 17.II.1936 r.:

"L.Aidas" komentując niemiecką propozycję podjęcia z Litwą rokowań w sprawie unormowania stosunków handlowych między obu państwami, pisze co następuje:

Trudno osądzić, czy rząd niemiecki wystąpił z tą propozycją pod wpływem okoliczności ekonomicznych, jak na to wskazuje prasa zagraniczna, czy też pod wpływem jakichś innych przyczyn. Zaznaczyć jednak należy, że ogół litewski z zadowoleniem wita fakt propozycji podjęcia rokowań. Litwini już nieraz podkreślali, że Litwa chce utrzymywać dobre i pokojowe stosunki ze swym wielkim sąsiadem zachodnim, tak jak z innemi państwami zachodniemi. Niestety ten pogląd Litwy nie znajdował echa po tamtej stronie granicy. Jak w politycznych tak też i gospodarczych stosunkach wytworzyła się nie z winy Litwy sytuacja, której żadną miarą nie można było uważać za dobre sąsiedzkie stosunki.

Co się tyczy stosunków gospodarczych między obu państwami, nie jest tajemnicą, że w ostatnich latach wymiana towarów, a zwłaszcza eksport litewski do Niemiec uległ znacznemu organiczeniu. Mały ruch graniczny zupełnie nawet zamarł. Rzecz prosta, cierpią wskutek tego mieszkańcy pogranicza, zarówno po stronie niemieckiej jak też litewskiej. Na tę nienormalną sytuację wskazywali Litwini już niejednokrotnie. Co się tyczy Litwy, zawsze dążyła ona do wykonywania zawartych ustaw i nie było wypadku, by Litwa naruszała postanowień tych ustaw.

W przededniu litewsko-niemieckich rokowań handlowych życzą Litwini, by dzięki tym rokowaniom zostały nareszcie usunięte nienormalne stosunki między obu państwami, i żeby stworzone zostały stosunki dobre, oparte na wzajemnem zaufaniu i sprawiedliwości. /A-6/.

K r o n i k a .

4/. DOKOŁA LITEWSKO-NIEMIECKICH ROKOWAŃ GOSPODARCZYCH. "L.Zinios" z 15.II.1936 r.: Prasa donosi, że według wiadomości ze źródeł miarodajnych rokowania litewsko-niemieckie będą prowadzone nie w Kownie, lecz w Berlinie, dokąd udadzą się wkrótce przedstawiciele rządu litewskiego. Termin rozpoczęcia rokowań zależy od Litwy. W skład litewskiej delegacji wejdą przedstawiciele M-stwa Spr. Zagranicznych i Finansów oraz organizacyj gospodarczych. /A-6/.

5/. DOKOŁA POBYTU MINISTRA LITEWSKIEGO PŁK.DIRMANTASA W RYDZE. Prasa ryska z 17.II.1936 r.: W tych dniach przybył do Rygi lit. minister Obrony Kraju płk.Dirmantas w towarzystwie burmistrza m.Kowna p.Merkisa, będącego prezesem towarzystwa jedności litewsko-łotewskiej. Obaj litewscy dygnitarze zostali powitani bardzo gościnnie przez przedstawicieli władz łotewskich. Minister Dirmantas złożył następnie szereg wizyt oficjalnych oraz wziął udział w akademji zbliżenia litewsko-łotewskiego, na której wygłoszono szereg okolicznościowych przemówień. /A-7/.P.

6/. "SEKMADIENIS" A PODRÓŻ MINISTRA BECKA DO LONDYNU. "Sekmadienis" z 16.II.1936 r. we wzmiance p.t. "Eden a sprawa wileńska" pisze co następuje: Jak twierdzą poinformowane źródła podróż polskiego ministra Spr.Zagranicznych do Londynu posiadać będzie wielkie znaczenie dla stosunków polsko-litewskich. Obecny angielski minister Spr.Zagran. Eden ma bowiem pośredniczyć w uregulowaniu stosunków polsko-litewskich. Według wiadomości "Elty" Beck układał się już w Londynie co do swej podróży, jednak Warszawa ze względu na angielską żałobę uważa sprawę podróży narazie za nieaktualną. /A-8/24/.P.

7/. KOLEJNA KORESPONDENCJA GUSTAJNISA O STOSUNKACH W POLSCE. "L.Aidas" z 15.II.1936 r. zamieszcza kolejną korespondencję W.Gustajnisa p.t. "Polityka zaciskania pasa". W korespondencji tej omawia Gustajnis gospodarczą sytuację Polski. /A-8/23/.P.

8/. STOSUNEK POLSKI DO LITWY W UJĘCIU "DIENA". "Diena" z 16.II.1936 r. zamieszcza wzmiankę p.t. "Rokowania litewsko-niemieckie a Polska". We wzmiance tej pisze "Diena", że propozycja niemiecka podjęcia normalnych stosunków handlowych z Litwą wywołała w Polsce wielkie niezadowolenie i rozczarowanie. Warszawę szczególnie porusza fakt, że Niemcy uznali za możliwe naprawić swe stosunki z Litwą bez poprzedniego poinformowania o tem Polaków, przyczem uczynili to Niemcy akurat w chwili, gdy stosunki polsko-litewskie spowodu niedawnych wybryków i demonstracyj jeszcze bardziej się naprężyły. W warszawskich sferach politycznych zalicza się pacyfikację stosunków litewsko-niemieckich do szeregu ostatnich niepowodzeń w polityce zagranicznej płk.Becka. /A-8/23/.P.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ
I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

8/. DOKOŁA AFERY J.ŁAPENASA. "Diena" z 16.II.1936 r.: Prokurator sądu szawelskiego wręczył już odpisy aktu oskarżenia J.Łapenasowi b.dyrektorowi "Maistasa", jak również Piotrowi i Konstancji Łapenasom oraz Antoniemu Pranculisowi. Akt oskarżenia obejmuje 100 str.maszynowego pisma. /C-19/1/.

9/. DOKOŁA AMNESTJI. "L.Naujenos" z 14.II.1936 r.: W związku ze świętem 16 lutego ma być darowana kara więźniom, którzy wypełnili lżejsze wykroczenia i dobrze się sprawują w więzieniu. /C-1/5/.